

4. OBYVATELSTVO

Údaje o počtu a složení obyvatel jsou získávány ze sčítání lidu, na něž navazují každoroční statistické bilance dat o narozeních, sňatcích, rozvodech, úmrtích a stěhování. Počínaje rokem 2021 počet a složení obyvatel vychází z výsledků sčítání lidu 2021, kdežto údaje za předchozí roky navazují na výsledky sčítání 2011. Údaje o počtu událostí vychází ze zpracování statistických hlášení o sňatcích, narozeních a úmrtích, poskytovaných matričními úřady, a ze zpracování dat přebíraných z jiných informačních systémů (administrativních zdrojů dat). Zdrojem dat o rozvodech je informační systém Ministerstva spravedlnosti, údaje o potratech a příčinách smrti poskytuje ČSÚ Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR), data o stěhování přebírá ČSÚ z informačních systémů Ministerstva vnitra a Ředitelství služby cizinecké policie.

Veškeré údaje se týkají občanů České republiky a cizinců s trvalým pobytem v České republice, občanů třetích zemí s přechodným pobytem na území České republiky na základě dlouhodobého víza (nad 90 dnů) nebo povolení k dlouhodobému pobytu, občanů zemí EU, Norska, Švýcarska, Islandu, Lichtenštejnska a jejich rodinných příslušníků s hlášeným přechodným pobytem na území České republiky a cizinců s platným azylem v České republice.

Údaje zahrnují i události (sňatky, narození a úmrtí) českých občanů s trvalým pobytem na území ČR, ke kterým došlo v cizině, a byly zaregistrovány v ČR v termínu, který umožňuje jejich zařazení do statistiky.

Územní členění dat v této kapitole odpovídá územní struktuře platné k 1. 1. příslušného roku.

Střední stav obyvatel vyjadřuje počet obyvatel daného území o půlnoci z 30. 6. na 1. 7. sledovaného roku, který vychází z bilance počtu obyvatel daného území od počátku roku do konce června. **Přirozený přírůstek/úbytek** obyvatel je rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a počtem zemřelých osob. **Celkový přírůstek/úbytek** obyvatel je součtem přirozeného přírůstku/úbytku a přírůstku/úbytku stěhování. **Stěhování** je změna trvalého bydliště, v případě cizinců i změna přechodného pobytu (viz výše), přes hranice uvedeného území.

Sňatky jsou započítány do příslušného území podle místa pobytu ženicha. **Průměrný věk** při sňatku a průměrný věk při prvním sňatku je vypočítán z rozložení absolutních počtů sňatků podle věku ženicha/nevěsty. **Rozvody** jsou územně tříděny podle posledního společného bydliště manželů. **Průměrný věk** při rozvodu je vypočítán z rozložení absolutních počtů rozvodů podle věku muže/ženy.

Narození jsou započítáváni do kraje (okresu) podle místa pobytu matky v době porodu. **Průměrný věk matky** při narození dítěte je vypočítán z rozložení absolutních počtů narozených podle věku matky. **Úhrnná plodnost** udává průměrný počet živě narozených dětí, které by se narodily jedné ženě za předpokladu, že by míry plodnosti podle věku, zaznamenané ve sledovaném kalendářním roce, zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné.

Potraty jsou územně tříděny podle místa pobytu ženy v době potratu. **Úhrnná potratovost** je průměrný počet potratů, které by připadly na jednu ženu za předpokladu, že by míry potratovosti podle věku, zaznamenané ve sledovaném kalendářním roce, zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné.

Mrtvorozenost je poměr počtu mrtvě narozených dětí k počtu všech narozených dětí (zde na 1 000 narozených). **Kojenecká úmrtnost** vyjadřuje poměr počtu dětí zemřelých před dosažením 1 roku věku k počtu živě narozených dětí ve stejném období (zde na 1 000 živě narozených). **Novorozenecká úmrtnost** vyjadřuje poměr počtu dětí zemřelých před dosažením věku 28 dnů k počtu živě narozených dětí ve stejném období (zde na 1 000 živě narozených).

Údaje o **zemřelých podle příčin smrti** jsou kódovány podle Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění 10. decenální revize (MKN-10) a následných aktualizací, vydávaných Světovou zdravotnickou organizací (WHO).

Index stáří je poměr počtu osob ve věku 65 a více let k počtu dětí ve věku 0 až 14 let (obvykle na 100 dětí). **Naděje dožití** udává průměrný počet let, který má naději ještě prožít osoba právě x-letá při zachování řádu úmrtnosti daného roku (období). Jedná se o výsledný ukazatel úmrtnostních tabulek, který odráží úmrtnostní poměry daného roku (období). S ohledem na vyloučení nahodilých výkyvů jsou úmrtnostní tabulky pro kraje zpracovány za dvouletá období a pro okresy za pětiletá období. Naděje dožití uvedená v tab. 4-1. pro daný rok odpovídá naději dožití za období končící daným rokem (např. ve sloupci 2021 je uvedena naděje dožití v kraji v období 2020–2021).

Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky.

V tabulkách 4-11. a 4-12. jsou do celkového počtu cizinců řazeni cizinci s trvalým pobytem, občané EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci s pobytem přechodným, občané tzv. třetích zemí s dlouhodobým pobytem, příp. s dlouhodobými vízy. Údaje pocházejí z evidence Ředitelství služby cizinecké policie.